

1. Het is nog niet te laat!

Waarom zijn we geneigd te denken dat het ‘te laat’ is? Misschien is het de leeftijd van je kind – hij is inmiddels een tiener of zelfs al volwassen. Misschien is het de mate van gebrokenheid in jullie relatie – verzoening lijkt een gepasseerd station. Misschien voel je aan dat je kind geestelijke dingen afwijst en zelfs God of het christelijk geloof verwerpt. Als zulke gedachten je bezighouden, vergeet deze belangrijke waarheid dan niet: het is *altijd* Gods genadewerk dat opstandige harten onderwerpt. Dat was het ook bij jou en bij mij. Het is Gods Geest Die ons, en onze kinderen, tot bekering en geloof brengt – niet onze daden of die van onze kinderen.

Efeze 2:8-9 wijst ons erop: ‘Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roeme.’ Het is door genade alleen dat *wij* gered worden. Datzelfde geldt voor onze kinderen.

Het is Gods Geest Die ons en onze kinderen geestelijk leven geeft. Veel ouders voeren echter een hevige geestelijke strijd met angst. Die angst kan ons in een diepe kloof van wanhoop laten tuimelen. We vrezen dat onze kinderen verkeerde keuzes maken, slechte gewoonten ontwikkelen, schadelijke relaties aangaan en het christendom niet verkiezen boven de wereld en het aardse vermaak. Daarom dreigen we te vervallen in een opvoedingspatroon dat in strijd is met het Evangelie. Het voelt alsof we genoeg regels moeten opstellen om hun veiligheid te waarborgen. Alsof we stimulansen moeten bedenken en hindernissen

opwerpen om ervoor te zorgen dat het in geestelijk opzicht goed met hen gaat.

Regels en stimulansen zijn op zichzelf goed en hebben inderdaad een plaats in de opvoeding. We kunnen echter zo van deze externe mechanismen afhankelijk worden dat we geen oog meer hebben voor het gebed en voor de hoop die in Christus is. Dan is de kans groot dat we zo bevreesd en bezorgd raken dat we toegeven aan boosheid en manipulatie – en dat heeft een verwoestend effect op relaties. Bovendien, als we onze eigen inspanningen in de opvoeding zoveel waarde toekennen, waar blijft dan onze hoop en ons geloof? Ouders graven in hun geheugen om het punt te vinden waarop ze zijn tekortgeschoten. Ze zeggen bijvoorbeeld:

Wat hebben we verkeerd gedaan?

We deden zo ons best! Hoe kon dit dan gebeuren?

Hoe zit het nu met Gods beloften?

*Ik heb mijn hersens gepijnigd om te bedenken
waar ik ben tekortgeschoten!*

Onze verwachtingen van de opvoeding moeten in overeenstemming zijn met Gods verlossingsplan. Bekijk het eens van deze kant. De ouderrol is vergelijkbaar met die van een boer. Ouders bewerken de akker van het hart, zaaien zaadjes van waarheid, verzorgen het gewas en vertrouwen voor de oogst op God.

Deuteronomium 6 geeft een prachtige beschrijving van de ouderrol. Dit hoofdstuk laat zien hoe ouders hun kinderen dagelijks moeten onderwijzen in de wegen van God.

En deze woorden die ik u heden gebied, zullen in uw hart zijn. En gij zult ze uw kinderen inscherpen en daarvan spreken, als gij in uw huis zit en als gij op de weg gaat, en als gij nederligt en als gij opstaat. Ook zult gij ze tot een teken binden op uw hand; en

*zij zullen u tot voorhoofdspannelsen zijn tussen uw ogen. En gij zult ze op de posten van uw huis en aan uw poorten schrijven.
(Deuteronomium 6:6-9)*

Zie je wat de rol van de ouders is? Onderwijzen. En dit onderwijs moet recht uit het hart komen. ‘Deze woorden die ik u heden gebied, zullen in uw hart zijn.’

We kunnen onze kinderen niet overtuigen van de schoonheid en juistheid van Gods leefregels tenzij we persoonlijk geraakt zijn door de schoonheid en gepastheid van Gods wet in ons eigen leven. Als we op een legalistische, formalistische manier met Gods wet omgaan, horen onze kinderen niet de muziek van het christenleven, maar vangen ze valse klanken op. Dan verzetten ze zich tegen Gods wet omdat ze de indruk hebben dat deze beperkend en onderdrukkend is.

Let eens op het woord ‘inscherpen’ in vers 7. Dat impliceert dat mijn zoon of dochter Gods wet nodig heeft, maar het zegt ook iets over onze manier van communiceren. Het is eerder een positieve dan een negatieve term. We zouden evengoed het woord ‘beïnvloeden’ kunnen gebruiken voor deze taak om kinderen op vriendelijke wijze mee te nemen in de schoonheid en juistheid van het leven in Gods wereld, op Gods manier.

Dit onderwijzen is een positief dagelijks element in het gezinsleven. Heel de dag staat in het kader van onderwijs in de genade en godsvrucht: ons zitten en gaan, bezig zijn en rusten. Gods openbaring staat ons altijd voor ogen, leidt ons door het leven en verklaart de dingen die we meemaken. Dit is de kracht van Gods wet die op de deurposten en poorten van ons huis staat geschreven. Het is als een stempel op al onze woorden en daden. Is het bij ons thuis zichtbaar dat we met God wandelen? Is ons gezinsleven doortrokken van de vrijheid van het Evangelie van genade? De kenmerken van een christelijk leven zijn deze:

onvoorwaardelijke liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, zelfbeheersing (Gal. 5:22-26), nederigheid, vergevingsgezindheid, offerbereidheid, dankbaarheid, verdraagzaamheid, eerlijkheid, vertrouwen, hoop, volharding (1 Kor. 13:4-8), mildheid en bedachtzaamheid in het spreken, een zuivere omgang met God en mensen – hetzij vrienden, hetzij vijanden (Ef. 4:29-32), gastvrijheid, ordelijkheid, een voorspelbaarheid die voor veiligheid zorgt, vreugde. Al deze zaken, en meer, zullen dan de onderlinge omgang en gesprekken in ons huis stempelen.

Misschien stelt jullie kind vragen als: ‘Waarom moeten we altijd naar de kerk?’ of: ‘Waarom is ons gezin anders dan andere gezinnen?’ In Deuteronomium 6:20-25 vinden ouders een Bijbelse verantwoording van de keuzes die ze uit eerbied voor Gods wet hebben gemaakt. Wij zijn niet anders vanwege onze sociale status, onze welvaart of armoede, ons erfgoed, onze opleiding, vaardigheden, intelligentie of kansen. We zijn anders vanwege Wie God is en wat Hij heeft gedaan. Als we ons op een van bovenstaande factoren beroepen om onze kinderen aan te sporen God te leren kennen of in Zijn wegen te wandelen, of om uit te leggen waarom wij anders zijn dan de cultuur waarin we leven, doen we een beroep op hun trots of hun hebzucht. Deuteronomium geeft een beter antwoord op dit soort vragen.

Wanneer uw zoon u morgen zal vragen, zeggende: Wat zijn dat voor getuigenissen en inzettingen en rechten, die de HEERE onze God ulieden geboden heeft?, zo zult gij tot uw zoon zeggen: Wij waren Farao's dienstknechten in Egypte, maar de HEERE heeft ons door een sterke hand uit Egypte uitgevoerd. En de HEERE gaf tekenen en grote en kwade wonderen in Egypte, aan Farao en aan zijn ganse huis, voor onze ogen; en Hij voerde ons

vandaar uit, opdat Hij ons inbracht om ons het land te geven, dat Hij onze vaders gezworen had. En de HEERE gebod ons te doen al deze inzettingen, om te vrezen de HEERE onze God, ons voor altoos ten goede, om ons in het leven te behouden, gelijk het te dezen dage is. En het zal ons gerechtigheid zijn, als wij zullen waarnemen te doen al deze geboden voor het aangezicht des HEEREN onzes Gods, gelijk als Hij ons geboden heeft.
(Deuteronomium 6:20-25)

Wat een kostbare woorden! Als onze tieners klagen over bepaalde keuzes die we voor ons gezin maken omdat we God willen volgen, hoeven we niet te reageren met: ‘Omdat ik het zeg!’ We hoeven niet uit te leggen dat we het Evangelie aan hen kunnen doorgeven dankzij onze sociale status, onze rijkdom of armoede, ons erfgoed, onze opleiding, vaardigheden, intelligentie of kansen. We mogen antwoorden: ‘Wij waren verloren, slaven van onze zonde. Ons leven werd geregeerd door boosheid, bitterheid, leegte, wetteloosheid en doelloosheid. Maar in Zijn grote goedheid verlostte God ons van onze zonde. Hij bevrijdde ons, zodat we nu vervulling mogen vinden in Hem. Daarom kunnen we leven in overeenstemming met het doel dat onze Schepper met ons heeft, namelijk dat we Hem verheerlijken en het Koninkrijk van Christus dienen door anderen lief te hebben. Dat doen we niet perfect, ik weet het, maar we streven hier wel naar, dankzij de genade die ons door Jezus Christus is geschonken – dankzij het volmaakte leven, de verzoenende dood en de opstanding van onze Zaligmaker. Hij is onze Hogepriester aan Gods rechterhand Die altijd voor ons bidt. Waarom zouden we ons eigen leven en ons gezin dan *niet* in het teken laten staan van Gods roeping om voor Hem te leven?’
Wat een schitterend antwoord aan een klagende, opstandige, chagrijnige tiener! Elk ander antwoord zal zich tegen

ons keren, hetzij doordat onze kinderen leren te leven in het licht van onze wereldse argumenten, hetzij doordat ze diezelfde wereldse argumenten afwijzen.

Ook Psalm 145:4 beschrijft de ouderlijke taak. ‘Geslacht aan geslacht zal Uw werken roemen, en zij zullen Uw mogendheden verkondigen.’ Dat is de roeping van vaders en moeders: Gods werk roemen, Zijn daden aanprijzen bij de volgende generatie. Vervolgens beschrijft deze Psalm allerlei zaken waarin we onze kinderen kunnen onderwijzen: Gods werken, daden, majesteit, macht en al Zijn eigenschappen. Psalm 145 beveelt allerlei verschillende onderwijsvormen aan: roemen, verkondigen, uitspreken, vermelden, vieren, zingen (‘met gejuich verkondigen’). De rol van de ouders is dus om hun kinderen vol passie en overtuiging te onderwijzen en vol hoop en vertrouwen voor hen te bidden. En daar eindigt de ouderrol. Het heil is van de HEERE.

Als je er eens goed over nadenkt, zou je toch ook niet wensen dat de zaligheid van je kind afhankelijk zou zijn van jouw opvoeding! Niemand van ons zou het er goed genoeg van afbrengen om hun eeuwige zaligheid veilig te stellen. Onze geestelijke vurigheid kent pieken en dalen en vaak mankeert er van alles aan onze standvastigheid. Ons inzicht in Gods waarheid en wegen is beperkt. God zij geprezen dat we op vastere grond mogen bouwen dan op onze eigen prestaties! Zijn raadsbesluit is immers soeverein en volmaakt. Laten we Johannes 10 er eens bij pakken, waar Christus over de goede Herder spreekt.

Jezus antwoordde hun: Ik heb het u gezegd en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in de Naam Mijns Vaders, die getuigen van Mij. Maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van Mijn schapen, gelijk Ik u gezegd heb. Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij; en Ik geef hun het eeuwige leven; en zij zullen niet verloren gaan in der

*eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit Mijn hand
rukken. Mijn Vader, Die ze Mij gegeven heeft, is
meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit
de hand Mijns Vaders. Ik en de Vader zijn één.
(Johannes 10:25-30)*

Dit brengt ons weer bij het beeld van de boer. Een rijke oogst is nooit de verdienste van de landbouwer. Hij is voor de vrucht op zijn inspanningen afhankelijk van de Heere van de oogst. Een godvruchtige opvoeding zorgt voor de beste vormende invloeden in het leven van onze kinderen. Dat willen we geen moment ontkennen. Het is ons verlangen en streven om zo'n godvruchtig vormend klimaat te scheppen, maar noch onze successen, noch ons falen (als geestelijke landbouwers) zijn de beslissende factoren in de oogst – dat wil zeggen, in het antwoord dat onze kinderen God geven. Zoals de boer op een rijke oogst hoopt en het daarin van God verwacht, zo bidden ouders dat Gods Geest Zijn waarheid tot leven brengt in de harten van hun kinderen. De ouderrol is die van de boer die de akker van het hart bewerkt, zaadjes van waarheid zaait en het gewas verzorgt. De oogst is het werk van Gods Geest. Ieder van ons moet aan God verantwoording afleggen van de keuzes die we maken. Datzelfde geldt voor onze kinderen. Ouders hebben het nodig om aan deze waarheid herinnerd te worden. Dat bewaart ons voor te hoge verwachtingen van onze opvoedingsmethoden en keuzes. Het bewaart ons voor onterecht zelfverwijt wanneer we tekortschieten. Het geeft ons de vrijheid om nederig onze zonde te erkennen tegenover onze man of vrouw en onze kinderen, evenals het feit dat we Gods hulp nodig hebben. Het baant de weg voor eerlijke zelfreflectie. Het weerhoudt ons van een hard oordeel over de opvoedingsmethoden en keuzes van anderen en van trots over ons ogenschijnlijke succes. Vaak zijn het de ouders die zich het meest inspannen die het meest teleurgesteld zijn in God, zichzelf of hun kinderen

als deze het christelijk geloof afwijzen. Dit brengt ons op onze knieën, smekend om Gods zaligmakende barmhartigheid en genade in hun leven.

Denk eens aan je eigen opvoedingservaring. Je hebt de Bijbelse oproep gehoord: voed je kinderen op in de lering en vermaning des Heeren. Misschien vraag je jezelf af waarom je deze dingen niet al jaren geleden hebt gehoord. Op welk punt je je ook bevindt, God roept je om de hand aan de ploeg te slaan. Wanneer en waar je de Bijbelse waarheid over opvoeden hoorde, moet aan Gods soevereine bedoelingen worden overgelaten. Begin vandaag met het hoeden van het hart van je kinderen, ongeacht hun leeftijd!

Hoe reageren we op weerstand en tegenwerking? De apostel Paulus geeft ons handvatten. Hij adviseert de dienaar van de Heere om ...

... met zachtmoedigheid [te onderwijzen] degenen die tegenstaan; of God hun te eniger tijd bekering gawe tot erkenning der waarheid, en zij wederom ontwaken mochten uit de strik des duivels, onder welke zij gevangen waren tot zijn wil.

(2 Timotheüs 2:25-26)

Kunnen we een verhard hart nog wel ‘omploegen’ of verzachten? Onze kinderen verharderen hun hart niet alleen ten opzichte van ons, maar ook ten opzichte van God. Misschien hebben je kinderen het geloof in Christus beleeden, maar ontdek je nu onopgeloste gebrokenheid in jullie relatie.

Hoe kunnen we dit herstelproces ter hand nemen? Daar nemen de volgende hoofdstukken ons in mee. Het zal een proces zijn. Bedenk wel, relaties zijn niet in korte tijd beschadigd geraakt; dat is geleidelijk aan gebeurd, in de loop der jaren. Zo is er ook tijd voor nodig om ons voor te bereiden op verzoening en dit in praktijk te brengen.

We moeten leren hoe we opstandigheid kunnen ontmantelen. Dit is een geestelijke reis waarin we ons kind de zelfrechtvaardiging van zijn opstandigheid tegen ons ontnemen, zodat alleen zijn of haar verzet tegen God nog overblijft. Dan kunnen de kracht en de genade van het Evangelie binnenstromen in het hart, het zenuwcentrum van opstandigheid.

Dit is geen kleinigheid. Als kinderen van huis zijn afgedwaald, figuurlijk of letterlijk, voelen ouders onder de oppervlakte van het dagelijks leven een diep verdriet. Misschien heb je dit hoofdstuk gelezen en dacht je: ik zit toch in een wat andere situatie. Concludeer dan niet meteen dat dit boek alleen over andermans worstelingen met hun tiener of volwassen kind spreekt, maar lees verder en laat de onderliggende waarheid je leiden. De specifieke details en voorbeelden komen misschien niet precies overeen met je eigen omstandigheden, maar het Evangelie heeft in iedere situatie kracht om verzoening tot stand te brengen en beschadigde verhoudingen te herstellen.

Ik weet dat de gedachten die ik met je deel, confronterend zijn. Misschien is het heel pijnlijk voor je om deze hoofdstukken te lezen en te overdenken. Laat het echter een bemoediging voor je zijn dat ik uit eigen ervaring spreek. Ik heb deze moeilijke geestelijke lessen eerst zelf moeten leren, eerst als opstandige tiener en later als moeder, dus ik geef ze niet lichtvaardig of onnadenkend door. Verzoening en genezing in de relatie met je opstandige kind zal altijd verootmoedigend zijn. God zegt in Zijn Woord echter dat Hij de nederigen genade geeft. Hij belooft dat Hij schoonheid zal voortbrengen uit as wanneer wij bereid zijn ons voor Hem te vernederen, en dat Hij ons dan zal oprichten. *Het is nog niet te laat!*